

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ JAKO NOVÉ PARADIGMA DIVERZITY, NEBO JE DIVERZITA NOVÉ PARADIGMA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ?

Text článku vychází z přednášky Urse Niggliho (FiBL, Frick) přednesené na Mezinárodní konferenci ekologického zemědělství, která proběhla ve dnech 9. – 13. října 2013 v Budapešti a Egeru v Maďarsku.

MOTTO:

„To, co dnes potřebujeme, jsou úplně nové nápady, jak splnit náš nejdůležitější úkol – nakrmit svět a zároveň vytvořit takovou zemědělskou kulturu, která zlepšuje půdu, podporuje biologickou rozmanitost, zlepšuje zdravotní stav hospodářských zvířat a trvale zkvalitní sociální a ekonomické podmínky v zemědělské komunitě.“

(Část odpovědi Martina Otta na otázku: Jak se díváte na využití výsledků výzkumu v praxi? FiBL, Activity Report 2012, str. 2; Vývoj ekologického zemědělství zdaleka není u konce.)

O co jde v ekologickém zemědělství?

Pohled na ekologické zemědělství se liší – záleží na tom, čemu slouží, kdo je hodnotí, kdo je využívá. Z pohledu nařízení a standardů jsou to zákazy a omezení. Spotřebitelé zajímá slovo „ŽÁDNÝ“ – žádné pesticidy, žádné chemikálie, žádné GMO, žádné mrzačení, žádné nano-technologie. Pro výzkumníky ekologické zemědělství představuje spektrum řešení náročných problémů. Purista by řekl, že pokud jde o inovace, tyto jsou především záležitostí zemědělců samotných.

Položme si však otázku: Nejde v ekologickém zemědělství o něco úplně jiného?

Pokud bychom specifikovali, o co především v ekologickém zemědělství jde, dostaneme se k následujícím oblastem:

- **péče o půdu** – úrodné půdy jsou základem ekologické produkce;

Co je to paradigma?

Fyzik a historik vědy Thomas Kuhn tento pojem v 60. letech charakterizoval jako soubor názorů, hodnot a technik, které jsou sdíleny většinou vědecké společnosti.

- **recyklace** – zvyšování výnosů navracením živin do půdy – organickým hnojením živočišného i rostlinného původu;

- **různorodost a pružnost** – diverzita na úrovni krajiny, hospodářství, pole resp. v chovech hospodářských zvířat jako základ ekonomického i zemědělského úspěchu;

- **zvyšování důvěry** ve vlastní schopnosti zúčastněných stran s ohledem na jejich různorodost (tj. zemědělců, zpracovatelů, prodejců, šlechtitelů, poradců, vědců) jako základ globální potravinové bezpečnosti a rozvoje venkova;

- **dostatek** – rychlost spotřeby přírodních zdrojů (tedy půd, fosforu, biodiverzity) odpovídající možnosti jejich obnovy;

- **„cradle-to-cradle“^(*), prostředí, potravinová bezpečnost** – žádné toxické materiály v zemědělské produkci ani v potravinovém řetězci; přednost mají techniky a látky co nejvíce přírodní;

- **respekt** k sociálním a etickým hodnotám jako je dobrý život zemědělců, venkovská kultura, pohoda chovaných zvířat.

** Zjednodušeně řečeno jde o komplexní ekonomické, průmyslové a sociální rámce snažící se vytvořit systémy, které jsou nejen účinné, ale také v podstatě bezodpadové.*

JE ČAS NA ZMĚNU V ZEMĚDĚLSTVÍ

Vše tedy nasvědčuje tomu, že současný hegemonický model globálního zemědělství je zastaralý. Není schopný nasycit svět, je termodynamicky a sociálně neudržitelný, znečišťuje životní prostředí, je přímo i nepřímo zodpovědný za ztrátu biodiverzity, má vážné dopady na lidské zdraví... Konvenční zemědělství prostě není schopno nasycit současný svět a ještě méně bude za 50 let. Potřebujeme alternativy. (Prof. Pablo A. Tittonell; *Farming Systems Ecology at Wageningen University*).

A odtud se odvíjejí strategické přístupy výzkumu v ekologickém zemědělství – graficky znázorněné na obrázku dole.

Ve své přednášce Urs Niggly dále zmínil činnost TIPI (the Technology Innovation Platform of the International Federation of Organic Agriculture Movement) – Technologické platformy mezinárodní organizace pro ekologické zemědělství IFOAM na stránkách www.organic-research.net. A dále jmenuje některé z výzkumných projektů, které bude potřeba v budoucnu řešit a které jsou formulovány v programu **Horizont 2020** – jednotného strategického rámce pro výzkum a inovace.

Zde je na místě zmínit, že Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (CTPEZ) začala podle rakouského vzoru utvářet **BIONET – Národní síť pro řešení problémů a požadavků zemědělské praxe prostřednictvím poradenství**, výzkumu na farmách a uplatnění výsledků výzkumu. V této souvislosti pak úspěšně požádala o finanční prostředky na roky 2013 – 2015 v rámci Programu LEONARDO; jde o mezinárodní projekt ➡

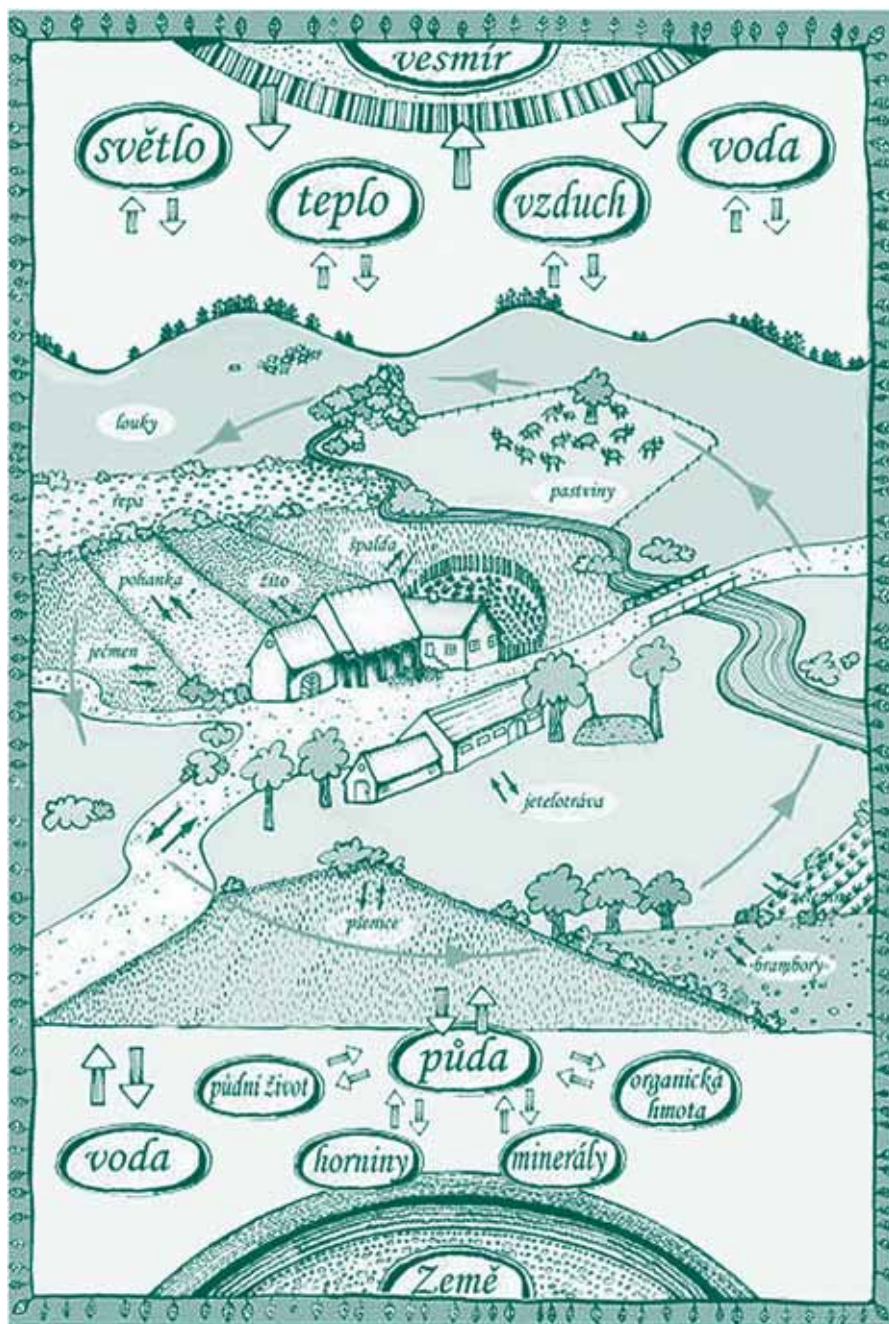
➔ **Faremní vzdělávání pro ekologické zemědělce**, ve kterém zemědělci sami nastolují témata a provádějí jednoduché polní pokusy; vzdělávání se odehrává na farmách a jeho základem je přenos zkušeností mezi zemědělci samotnými. Partneři projektu jsou Česká republika, Maďarsko, Rakousko a Lucembursko – více na stránkách CTPEZ (<http://www.ctpez.cz/>).

Na závěr se vraťme k tématu našeho článku, kterým je změna paradigmatu; a jak je uvedeno v názvu tohoto odstavce – je čas na změnu v zemědělství. Možná je čas na změnu v širším měřítku; čas hledat a snažit se nalézt odpovědi v nás samotných – v našich hodnotách, vztazích, očekáváních.

Zkusme se povznést nad náš osobní vztah k prezidentu Václavu Havlovi a za-

mysleme se nad jeho slovy, která pronesl v roce 1997 na zahájení Fóra 2000: „Dnešní lidstvo velmi dobře ví o pestrém spektru hrozeb, které se nad ním vznášejí. Obecně známo je také, jak dnešní lidstvo ničí životní prostředí, na němž je existenciálně závislé, jak rozrušuje celkovou rovnováhu všech ekosystémů. Co vlastně může změnit samo směřování dnešní civilizace? Podle mého hlubokého přesvědčení jedinou možností je, že se něco změní ve sféře ducha, v oblasti lidského vědomí, v samotném postoji člověka ke světu a v samotném jeho porozumění sobě samému a svému místu v celkovém řádu bytí. Stručně řečeno: zdá se mi, že je třeba začít od hlavy, nikoli od ocasu.“

Alena Malíková, Bioinstitut
Obrázek dole Markéta Doubravská

Český „Budapešťský klub“ si vás dovoluje pozvat na další z pořadů cyklu Nová kultura v Divadle Kampa

Komunitou podporované zemědělství
cesta ke zdravým potravinám, ke zdravé planetě a k sobě navzájem

Divadlo Kampa, Nosticova 2a, Praha 1
13. prosince od 19 hodin

Co všechno sedlák ovlivňuje svým přístupem k půdě a k místu, kde hospodáří?

Zemědělství je velké téma – zahrnuje produkci potravin, péči o půdu, o vodu a potažmo také o klima; o rozmanitost přírody i krásu krajiny; o vztah člověka k sobě samému i k ostatním. Může být také jednou z cest ke svobodě.

Komunitou podporované zemědělství je partnerstvím mezi zemědělcem a spotřebiteli, v němž jsou sdíleny výhody i rizika hospodaření.

Co nám kromě kvalitních potravin nabízí? Co může nabídnout zemědělci a spotřebiteli?

PROGRAM:

19:00–19:20

Jan Valeška, PRO-BIO LIGA, „Co je komunitou podporované zemědělství, jak a kde funguje a proč“

19:20–19:30

Film: Chagfood, příklad fungujícího KPZ ve Velké Británii

19:30–19:50

Míla Kettnerová, KomPot: Komunitní zelinářství ze Středokluk

20:00–20:15

Řízená diskuse: Co potřebuje drobný zemědělec (Richard Kalivoda, Farma Žatec a Míla Kettnerová, KomPot)

20:15–21:00

Simulační hra: Zakládáme KPZku

Více na:

<http://www.divadlokampa.cz/>
program-akci/tickets/1805
www.kpzinfo.cz